

"Ir šviesa, ir tiesa mūs žingsnius telydi!"

2009

gegužė

VARPAS

LIETUVOS LAISVĖS KOVOTOJŲ SĄJUNGOS LEIDINYS

Nr. 05 (175)

Pirmosios lietuvių kalbos gramatikos kūrėjui

Danieliui Kleinui – 400 metų

Ievos Labutytės piešinys

Motinos dieną sveikiname visas močiutes ir motinas!

Sveikiname

Stasys Jona Viltrakis
80-mečio proga

Jonas Bruzga
65-mečio proga

Gediminas Reuta
50-mečio proga

Povilas Jaraminas
60-mečio proga

Kristaus prisikėlimas kiekvienam krikščioniui nėra vien tik istorinis įvykis, bet kvietimas rinktis gyvenimą su Viešpačiu ir meile nugalėjus neapykantą, prisikelti naujam gyvenimui.

Prisikėlusio Kristaus palaima, ramybė ir džiaugsmas telydi Jūsų žingsnius.

Šiauliai, 2009 metų Velykos
Šiaulių Vyskupas Eugenijus Bartulis

Pirmoji lietuvių kalbos gramatika

1653 m. išleista Tilžės klebono Danieliaus Kleino lotyniškai. Šis lotyniškasis variantas skirtas tuometiniams kunigams ir klierikams, kuriems lietuvių kalba buvo tiesiog būtina, norint ganyti tik lietuviškai tekalbančias „aveles“.

Be to, D. Kleinas (taip pats sakė, būdamas prūsas, tilžėnas) turėjo ir kitą tikslą – parodyti, kad lietuvių kalba ne prastesnė, o gal net tobulesnė už kitas kalbas, kad ji, kaip ir senosios klasikinės kalbos, greta universaliosios (visoms kalboms būdingos) sintaksės ir semantikos turi dar labai „puošnią“ morfologiją – ištisas žodžių formų sistemas (paradigmas). O ir D. Kleino laikais (kaip ir per ilgus vėlesnius amžius) ši kalba svetimšalių okupantų buvo niekinama, dažnai buvo sakoma, kad ji esanti netvarkinga, neturinti jokių gramatinių dėsningumų, arba buvo įtikinėjama, kad tai tik vargšų muzikų, siaurapročių, neišsilavinusių žmonių kalba, kuria jokio meno ar mokslo negalima sukurti. Ką ten vergijų metais... Ir žengiant į trečiąją tūkstantmetį raginama mokslo veikalus rašyti svetimomis kalbomis, turint dvi priežastis – norint greičiau išeiti į pasaulį ir neįstengiant įveikti gana rimtų kliūčių – naujų sąvokų pavadinimų stokos. Ir dabar pasigirsta balsų, kad lietuvių kalba jau nebetinkanti filosofijai (nors savų filosofų turėta ir tebeturima), kad ji netinkanti mokslui dėl specialiųjų terminų stokos. Bet aiški viena tiesa: jei nekursi sava kalba mokslo, niekada neturėsi ir tam mokslui reikalingų terminų. O kalba viską gali. Ji skursta, nyksta, tik nykstant žmonių pagarbai, slopstant pastangoms ja kalbėti, rašyti ir nuolat jos mokytis.

D. Kleinas pirmasis parodė lietuvių kalbos gramatinį tobulumą, o K. Donelaitis, A. Baranauskas ir visi kiti lietuvių grožinės literatūros kūrėjai atskleidė jos nepaprastą meninę jėgą. Turime tikėti savo kalba ir stengtis ją išlaikyti tobuliausią ir gražiausią pasaulyje. Reikia daug kalbų mokėti (ypač mažo krašto

žmonėms), bet reikia gerbti savąją kalbą ypač, reikia mokytis jos visą gyvenimą. Tik tada išliksime kaip tauta. Lietuvą pasaulyje garsina krepšinis, bet ne kaip tautą, o kaip valstybę. Pasistenkime, kad lietuviai garsėtų ir kaip tauta. O tam vienintelė sąlyga – išlaikyti ir išstobulinti savo kalbą.

1654 m. D. Kleinas sutrumpino ir išleido savo gramatikos variantą vokiškai, pavadinęs jį „Compendium Litvanico-Germanicum“. Šis variantas skirtas vokiečių valdininkams, dirbantiems lietuviškai kalbančiame krašte. Sakytume, buvę visai neblogi laikai, kad ne vietos gyventojai turėję mokytis atėjūnų kalbos, o atvirkščiai – atėjūnams reikėjo išmokti lietuviškai.

1957 m. abu D. Kleino gramatikos variantai išversti ir išleisti bendru pavadinimu „Pirmoji lietuvių kalbos gramatika“. Tad ši gramatika šiandien lengvai prieinama visiems, norintiems pamatyti, kokia ji buvo.

Vertinant, žinoma, reikia atsižvelgti į laiką, kada ji buvo parašyta. D. Kleinas buvęs kuklus žmogus. Jis sakė, kad rašyti pirmąją kalbos gramatiką buvę labai sunku ir tas darbas galįs būti netobulas. Bet, lyginant su kaimynų kalbų pirmosiomis gramatikomis, matyti didelis lietuvių kalbos gramatikos pranašumas.

D. Kleinas padėjo tvirtus pagrindus lietuvių kalbos mokslo plėtojimui Rytų Prūsijoje, užfiksavo daugelį svarbių XVI-XVII a. lietuvių kalbos gramatinės sandaros faktų. Kai kurie medžiagos sistemimo principai (pvz., daiktavardžio linksniuoties ir veiksmažodžio asmenuoties) tiko ir XX amžiui. O tyrinėdamas vieną kurią kategoriją, kartais netikėtai nustembi, kokia gili yra buvusi D. Kleino teorinė įžvalga.

Net ir šiandien atrodo, kad tokią gramatiką galėjo parašyti tik labai išsimokslinęs žmogus. Iš įvairių šaltinių žinoma, kad D. Kleinas buvo išėjęs visą

aukštojo mokslo kursą Karaliaučiaus universitete. Mokėjo senąsias klasikines lotynų, graikų ir hebrajų kalbas. Jis laisvai kalbėjo gyvosiomis lietuvių ir vokiečių kalbomis, buvo susipažinęs su lenkų, čekų ir prancūzų kalbomis. Šis kalbų mokėjimas, talentas ir darbštumas davė puikų rezultatą – pirmąją lietuvių kalbos gramatiką. G. Ostermejeris savo giesmynų istorijoje apie D. Kleiną rašė šitaip: „Mokytas, pamal-

dus ir labai atsidėjęs lietuvių parapijų reikalams, bet per visą savo amžių daug vargo matęs žmogus, kurio stropumas ir sąžiningumas susilaukė nedėkingumo, kuris vargiai gali rasti sau lygių, ir jo pavyduoliams bei persekiotojams darys amžiną gėdą“ („Pirmoji lietuvių kalbos gramatika“, p.12).

Algimanto Urbonavičiaus internetinė svetainė

Kas rūpi Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungai

LLKS savo veiklą pradėjo 1940 metų žiemą ir tęsė visą okupacijų laikotarpį Tėvynėje, užsienyje, net lageriuose. Anot valdybos pirmininko Jono Buroko, „sovietinė nomenklatura, paveldėjusi dideles sumas pinigų, perėmė valstybės turtą ir spaudą, išvirtino vadovaujančiuose valstybės postuose. LLKS, pasirinkusi nuostatą „Kova dar nebaigta“, 1996 metų pavasarį nusprendė atkurti veiklą. Sekame vidaus ir užsienio politiką, rengiame įvairius siūlymus ir dokumentus negerovėms šalinti, dalyvaujame valstybiniuose ir vietinės reikšmės renginiuose. Ten visuomet plevėsuoja mūsų vėliava, su ja į Amžinybę palydime bendražygius“. Kas antri metai LLKS rengia suvažiavimus, kuriuose įvertinami atlikti darbai, numatomos veiklos gairės ateičiai.

Balandžio 18 dieną Vilniaus įgulos Karininkų ramovėje įvykusį LLKS suvažiavimą – ataskaitinį rinkiminį susirinkimą invokacija pradėjo monsinjoras Robertas Pukenis. Pasveikino europarlamentaras prof. Vytautas Landsbergis, paraginęs nenuleisti rankų, būti optimistais, dirbti Tėvynės labui tol, kol esame, Užsienio reikalų ministras Vygaudas Ušackas, Seimo narė Auksutė Ramanauskaitė-Skokauskienė, Krašto apsaugos viceministras Vytautas Umbrasas, Politinių kalinių ir tremtinių bendrijos pirmininkas Vytautas Milius, s. Nijolė Sadūnaitė ir kt.

Savo rūpesčius iš tribūnos išsakė garbingi vyrai. Akademikas Zigmas Zinkevičius apgailestavo, kad paskutiniu metu Seimo nariai daug diskutuoja dėl aukštojo mokslo reformos, deja, mažai kalba apie mokymo turinio reformą; švietimo reformos svarbiausias uždavinys turėtų būti Lietuvos patriotų ugdymas. Deja, apie tai taip pat nediskutuojama.

Habil. dr. Kazimieras Garšva išreiškė pasipiktinimą dėl lietuviško raidyno keitimo, siekiant įvesti lenkiškų pavardžių rašybą. „Mane spaudžia nutilti, bet šito nebus. Gal ir pralaimėsiu, bet neparduosiu nei kalbos, nei Tėvynės“, - sakė mokslininkas. Jam pritarė Lietuvos Sąjūdžio Vilniaus miesto tarybos pirmininkas Leonas Kerosierius. Tuo klausimu buvo priimtas atitinkamas suvažiavimo kreipimasis.

Architektas prof. Algis Vyšniauskas, partizano sūnus, sielojosi dėl pernelyg ilgai užsitęsusio Vilniaus Lukiškių aikštės sutvarkymo. Suvažiavimas priėmė rezoliuciją, kurioje raginama „Nedelsiant organizuoti naują architektūrinį meninį Lukiškio aikštės sutvarkymo ir paminklo Laisvės kovų dalyviams (ne simbolio, bet paminklo!) projekto sukūrimo konkursą“.

Prof. Gediminas Karalius ir doc. dr. Romas Batūra priminė, kad 2010 metais minėsime 600 metų sukaktį nuo Žalgirio mūšio. „Žalgirio epocha įsirašė į pasaulio istoriją. Baigėsi 250 metų Lietuvos gynybinio karo, agresoriai buvo atremti. Mūšiui vadovavo du lietuviai gediminaičiai Vytautas ir Jogaila. Tai reikia priminti pasauliui“, - sakė R. Batūra. Reikėtų pastatyti paminklus prie Veliuonos, Gedimino kalno papėdėje. „Kūrybinį darbą atlikčiau be jokio atlyginimo“, - žadėjo prof. G. Karalius.

Nuo balandžio 20 dienos LR Seime pradės posėdžiauti Pasaulio lietuvių Seimas kartu su mūsų parlamentariais. Sesijos pradžioje bus svarstomas pilietybės klausimas. LLKS suvažiavimas priėmė rezoliuciją „Dėl įteisinto neteislingumo Pilietybės įstatyme naikavimo“. Joje reikalaujama „keisti ydingą ir valstybei žalingą LR Pilietybės įstatymą, numatant teisę kiekvienam pagal kilmę lietuviui būti Lietuvos piliečiu.“

Už veiklą aktyvią veiklą padėkos raštais apdovanojami LLKS nariai ir jai nusipelnę asmenys Vytautas Milius, Arūnas Gudavičius, Gaudentas Aukštikalnis, Ona Voverienė, Robertas Ščerbavičius, Auksutė Skokauskienė, Antanas Vėlykis, Vygaudas Ušackas.

Aukščiausiu LLKS apdovanojimu, ordinu „Už Tėvynės laisvę“ apdovanoti Vytautas Landsbergis, Juozas Parnauskas, Regina Parnaraskienė, Stanislavas Zimnickis, Vytautas Misiukonis.

Dvidešimt įvairaus amžiaus žmonių išreiškė norą tapti LLKS nariais. Kiekvienas jų prisiekė bučiuodamas vėliavą, ištare „Tarnauju Lietuvai“. Nauji nariai – kiekvienos organizacijos džiaugsmas, prasmės ir patrauklumo rodiklis.

LLKS pirmininku dar vienai kadencijai išrinktas Jonas Burokas.

LLKS suvažiavimo balandžio 18 d. priimti dokumentai

K R E I P I M A S I S

Į Prezidentą, Seimo Pirmininką, Ministrą Pirmininką, Užsienio reikalų Ministrą, Konstitucinio Teismo Pirmininką dėl įteisinto neteislingumo Pilietybės įstatyme naikinimo

Lietuva, praeityje buvusi daugiataute valstybe, 1918 metais atsikūrė savo etninės žemės ant lietuvių Tautos pamatų.

Pirmosios Lietuvos Respublikos Vasario 16-osios Nepriklausomybės Aktas paskelbė, kad „Lietuvos Taryba, kaip vienintelė lietuvių Tautos atstovybė, remdama pripažintą tautų apsisprendimo teisę ir lietuvių Vilniaus konferencijos nutarimu rugsėjo mėn. 18-23 d. 1917 metais, skelbia atstatanti nepriklausomą demokratinius pamatais sutvarkytą Lietuvos valstybę su sostine Vilniuje ir tą valstybę atskirianti nuo visų valstybinių ryšių, kurie yra buvę su kitomis tautomis“.

Antrosios Lietuvos Respublikos Kovo 11-osios Aktu po okupacijų valstybės nepriklausomybė atkurta, ir pačioje Lietuvos Respublikos Konstitucijos preambulėje kaip Lietuvos valstybės kūrėja įvardijama lietuvių Tauta. Konstitucijos 2 str. tvirtina: „Lietuvos valstybę kuria Tauta. Suverenitetas priklauso Tautai“.

Taigi tiek Pirmoji Lietuvos Respublika kurta, tiek Antroji atkurta ant lietuvių tautos pamatų; jos kamieninė tauta yra lietuvių Tauta.

Sovietinės okupacijos metu, LKP CK ir KGB didelėmis pastangomis, išseivija buvo visiškai atskirta nuo Lietuvos. Nuo 1990 m. kovo 11 d. atkurtoje Lietuvos valstybėje viena **didžiausių sovietinės nomenklatūros pergalių buvo ta, kad per Pilietybės įstatymą jiems pavyko išlaikyti sovietmečiu buvusią padėtį, t.y. laikyti nuo Lietuvos atkirstą išseiviją.**

REZOLIUCIJA

Dėl Lukiškių aikštės sutvarkymo ir paminklo Lukiškių aikštėje

2008 m. paskelbtas Lukiškių aikštės sutvarkymo ir simbolio „Laisvė“ projekto sukūrimo konkursas. Vertinimo komisija išrinko 7 geriausius konkursinius projektus, kurie buvo toliau tobulinami antrajame konkurso etape. Konkursas įvyko, sumokėtos didžiulės premijos, bet rezultato, tinkamo vykdymui nėra.

Konkurso rezultatai sukėlė daug diskusijų, nes neaišku, ar tikrai pasiektas pagrindinis konkurso tikslas – įprasminti Laisvės kovas ir pagerbti tų kovų dalyvių atminimą? Nors yra labai konkretus LR Seimo nutarimas *Dėl Lukiškių aikštės funkcijų*, vis tiek lie-

Nepanaikinus šių okupacijos pasekmių, Lietuvos nepriklausomybė ir demokratinis valdymas yra esmingai pažeisti.

Jau 19 metų kuriamos ydingos pilietybės įstatymų pataisos, kurios riboja pilietybės suteikimą tai pagal gyvenamas šalis, tai pagal išvykimo laiką, tačiau jokių realių, teisingumo atstatymo link, žingsnių nepadaryta. Šiuo metu teikiamos įstatymo pataisos užkirstų kelią turėti Lietuvos pilietybę apie 500 tūkst. lietuvių, išvykusių iš Lietuvos po 1990 m. kovo 11 d., o tai lietuvių Tautai bei jos valstybei būtų nepakeliamas smūgis.

Kadangi veikiantis Pilietybės įstatymas bei Konstitucinio Teismo išaiškinimas esmingai riboja lietuvių tautybės piliečiams turėti dvigubą pilietybę (pažeidžiamas 18-tas Konstitucijos straipsnis: *žmogaus teisės ir laisvės yra prigimtinės*), Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (LLKS), susirinkusi į savo ataskaitinį rinkiminį suvažiavimą,

Skelbia: - kur bebūtų lietuviai – ten dalelė Lietuvos.

Reikalauja:

- keisti ydingą ir valstybei žalingą LR Pilietybės įstatymą, numatant teisę kiekvienam pagal kilmę lietuviui būti Lietuvos piliečiu;
- Konstitucijos keitimą atlikti Seimo aktu, tai pademonstruotų išrinktų Tautos atstovų nedviprasmišką solidarumą ir realias pastangas suvienyti visą lietuvių Tautą.

ka neaiškus Lukiškių aikštės statusas – valstybinio rango aikštė ar paprasta savivaldybės vieša erdvė? Kai neaiškus aikštės statusas, neaiškus ir tikslo realizavimo mechanizmas bei priemonės.

Todėl įvertinus susidariusią padėtį, tikslinga:

1. Atlikti bendrą jau įvykusio Lukiškių aikštės sutvarkymo ir simbolio „Laisvė“ projekto sukūrimo konkurso auditą (konkurso organizavimo, komisijos sudarymo, recenzentų parinkimo, konkurso sąlygų sudarymo, vertinimo kriterijų ir t. t.).

2. Dar sykį LR Seime svarstyti įstatymą „Dėl Lukiškių aikštės Vilniuje“ (2000-10-17, Nr. VIII – 2072), kurį priėmė Lietuvos Respublikos Seimas, bet 2000-10-31 vetavo Prezidentas.

3. Surengti LR Seime konferenciją dėl Lukiškių aikštės sutvarkymo ir paminklo joje, kurioje būtų patikslinti pagrindiniai reikalavimai aikštei ir paminklui.

K R E I P I M A S I S

I Konstitucinio Teismo Pirmininką dėl 59 Seimo narių paklausimo, dėl vardų ir pavardžių rašymo asmens tapatybės dokumentuose

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos suvažiavimas, įvykęs 2009 m. balandžio 18 dieną, pritarė Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 1999 metų spalio 21 dienos ir 1991 m. sausio 31 dienos nutarimui „Dėl vardų ir pavardžių rašymo Lietuvos Respublikos piliečio pase“ ir mano, kad Lietuvos Respublikos asmens tapatybės dokumentuose, pasuose turi būti daromi įrašai mūsų abėcėlės rašmenimis tik valstybine kalba. Šiomis dienomis Jums pateiktas 59 Seimo narių paklausimas, kad greta asmens tapatybės valstybine kalba įrašų galima daryti įrašus dokumentuose ir ne valstybine kalba pažeistų Lietuvos Respublikos Konstituciją bei sukeltų žalingą sumaištį.

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjungos suvažiavimas pritarė „Vilnijos“ draugijos, jos pirmininko, lietuvių kalbos ir abėcėlės žinovo, habilituoto daktaro

4. Nedelsiant organizuoti naują architektūrinį meninį Lukiškių aikštės sutvarkymo ir paminklo Laisvės kovų dalyviams (ne simbolio, bet paminklo!) projekto sukūrimo konkursą.

Kazimiero Garšvos nuostatoms, kad tai negali būti daroma dėl šių priežasčių:

- pagal Lietuvos Respublikos 14 straipsnį yra tik viena valstybinė kalba- lietuvių kalba;
- lietuvių kalba yra ir Europos Sąjungos kalba;
- jokioje užsienio valstybėje (JAV, Rusijoje ar kitur) lietuvių, lenkų ir kitų tautybių vardai, pavardės nėra rašomi valstybine ir tautinės mažumos kalba;
- Lietuvoje iš seno valstybinė kalba vartojama viena vardo bei pavardės forma;
- pakeitus šią tvarką, valstybėje būtų sukurta beprasmiška žalinga sumaištis, ilgam sutrikdyta valstybės, savivaldybių, įmonių ir kitų organizacijų veikla;
- pasaulyje yra per 1000 kalbų, rašyti jomis greta lietuvių kalbos, jų abėcėlės ar raidyno kalbomis būtų neįmanoma.

Manome, kad tai yra sąmoningas buvusių Vilniaus krašto „autonomijos“ kūrėjų, kai kurių Lenkijos sluoksnių užmačios ir mūsų valstybės diplomatų nuolaidžiavimas.

Ar leisime niekinti laisvės kovų dalyvių atminimą?

Eugenijus R.Stancikas, Laisvės kovų dalyvis

Lietuvos laisvės kovų dalyviai, buvę sovietmečio politiniai kaliniai ir tremtiniai, nemažai padarė, kad būtų išsaugotas atminimas tų, kurie negailėdami savo gyvybės stengėsi apginti nuo okupantų represijų Lietuvos žmones. Buvo ir yra statomi jų atminimui paminklai, memorialinės lentos, rengiami Lietuvos partizanų kovų, masinių sovietinių okupantų represijų paminėjimai. Tačiau ar viskas yra padaryta. Deja, ne. Nesutelktos visos rezistentų ir patriotų jėgos, kad Vilniuje, Lukiškių aikštėje iškiltų paminklas Lietuvos laisvei ir nepriklausomybei, žuvusių kovose už jos laisvę memorialas. Mes nesugebėjome pasipriešinti komunistų ir jiems visokeriopai pritariančių sovietinių kolaborantų pastangoms, kad toks paminklas neatsirastų Lietuvos vardo tūkstantmečio paminėjimo proga. Leiskite paklausti, tai kur gi mes, Lietuvos patriotai, laisvės kovų dalyviai, buvę politiniai kaliniai ir tremtiniai, minėsime per tą tūkstantį metų daugybės už Lietuvos laisvę žuvusiųjų atminimą? Tuščioje Lukiškių aikštėje prie Kryžiaus ar Lietuvos partizanų atminimui padėto paminklinio akmens? O gal prie buvusių okupantų, pradedant carinės Rusijos ochranka ir baigiant sovietiniu KGB,

represinių struktūrų vykdytų nusikaltimų Lietuvos žmonėms menančio pastato? O gal visai tų žuvusiųjų neminėsime, pildydami įvairaus plauko kolaborantų valią,– neskaldyti tautos.

Šie sovietinių okupantų pakalikai kasdien vis įžūliau veikia stengdamiesi perrašyti tikrąją Lietuvos istoriją, šmeiždami Lietuvos partizanus, aukštindami Lietuvos išdavikus – partizanų žudikus-smogikus. Apie tai liudija pakartotinai už mūsų visų pinigų išlaikomos LRT demonstruojamas filmas „Smogikai“. Reabilituojama ir pateisinama šių žmogžudžių veikla, nes jie norėjo išgyventi. Už tai jie turėjo okupantų liepiami, o dažnai ir savo noru, prisidengę partizanais, žudyti ištisas okupantui nepatinkančias šeimas, pasirašyti ant čekistų surašytų fiktyvių aktų, išdavikiškai paliudydami, kad tai padarė būtent Lietuvos partizanai. Pagal Lietuvos partizanų 1949 m. vasario 16 nepriklausomybės deklaraciją jie turėjo būti nubausti griežčiausia bausme, o jie dabar, dvidešimtaisiais nepriklausomos Lietuvos metais, šypsosi, stengdamiesi pateisinti savo šlykščius darbus, Lietuvos laisvės kovų dalyvius vadindami banditais. Tai rodo, kad mūsų visuomenėje įsigalėjo komunistų ir jiems pritariančių sovietinių kolaborantų ideologija,

pateisinanti komunistų ir jų pačių elgesį okupacijos metais. Menkindami Lietuvos laisvės kovotojų nuopelnus, tuo pačiu lyg ir pateisina savo elgesį okupacinių represinių struktūrų siautėjimą. Tam tarnauja visokios naujos interneto svetainės ir kitos propagandinės riemonės.

Ką galime mes jiems priešpastatyti? Įvairių protestų ir popieriukų rašinėjimai neduoda savo vaisių. Gal būt reiktų imtis aktyvių veiksmų. Prisiminkime,

kaip politinių kalinių grįžimas į kalėjimo kameras ir po to budėjimas leido išsaugoti buvusį KGB archyvą.

Visuomeninių rezistentų ir patriotinių organizacijų atstovams reiktų susitikti ir pasitarti, ką reiktų daryti, kad nebūtų niekinamas kovotojų už Lietuvos laisvę atminimas. Gal būt reiktų nuolatinio pike-to Lukiškių aikštėje, ar prie buvusių KGB kalėjimo rūmų, ar kokios kitos veiksmingesnės priemonės. Kol dar yra jėgų, turime susitarti ir veikti.

Aksominė liustracijos banga

Dr. Povilas Jakučionis

Šiomet minime 1949 m. kovo 25 – 28 d. vieno didžiausių trėmimų į Sibirą 60 metų sukaktį. Iš Baltijos šalių tada buvo ištremta arti 100 tūkstančių žmonių. Lietuvoje trėmimai nesiliovė iki liepos mėnesio. Ištremta 32 235 žmonės, 9 633 šeimų. Iš jų – du trečdaliai moterų ir vaikų iki 16 metų.

Per sovietinę ir nacių okupacijas Lietuva neteko:

- suimtų, įkalintų ir nužudytų – 222 tūkst. žmonių;
- ištremtų – 196 tūkst.;
- žuvusių per ginkluotą pasipriešinimą – 22 tūkst.;
- žuvusių, lageriuose, kalėjimuose ir tremtyje [įskaitant holokaustą] – 275 tūkst.;
- žuvusių karo frontuose – 26 tūkst.;
- pasitraukusių iš Lietuvos nuo bolševikų teroro apie 300 tūkst.

Iš bendro ištremtų, įkalintų ir pasitraukusių jų skaičiaus (apie 700 tūkst. žmonių) po 10-20 metų Lietuvon sugrįžo tik 220 tūkstančių. Tik kas trečias suimtas, ištremtas ar išvarytas Lietuvos gyventojas. Žuvusių, nužudytų apie – 330 tūkst.

Netektys baisios ir siaubingos. Susimastyti ne tik verta, bet ir privalu. Juk tokių piktadarysčių Lietuvoje nei nacių, nei sovietų okupantai nebūtų galėję padaryti be vietos kolaborantų pagalbos.

Štai dėl ko Lietuvoje vis dar aktualus desovietizacijos ir liustracijos klausimas.

Lietuvoje viešai pripažįstama, kad nuo pat 1990 metų nebuvo tikros desovietizacijos ar liustracijos. Galimų atsakymų, kodėl taip atsitiko, yra keletas. Pirmiausia dėl to, kad po aksominės, dainuojančios revoliucijos represijos atrodė ne logiškos. Juk Lietuvos komunistų partija (LKP), bijodama tautos pykčio, atvirai nesipriešino Nepriklausomybės atkūrimui, tik flirtavo su M.Gorbačiovu ir, norėdama išlikti valdžioje, rezgė visokias tamsias intrigas. Be to, represi-

jų prieš komunistus nesiėmė nei viena išsilaisvinusi kaimyninė valstybė. Geri desovietizacijos įstatymų projektai Aukščiausioje Taryboje centro frakcijų pastangomis buvo sužlugdyti.

Vėliau sekė 4 metai LDDP valdymo. Apie desovietizaciją tada negalėjo net kalbos būti. Atvirkščiai, valdančioji LDDP frakcija reikalavo V.Landsbergį ir G.Vagnorių už tariamą kolūkių sugriovimą sodinti į kalėjimą.

Po 1996 metų rinkimų valdanti konservatorių ir krikdemų koalicija desovietizacijos ir liustracijos klausimais nebuvo vieninga. Skambėjo samprotavimai, kad „raganų medžioklės“ laikas jau praėjęs. Nėra reikalo dairytis atgal. Reikia žengti pirmyn į demokratinę Europą. Ne kerštauti, o kurti visiems kartu (ir budeliams, ir aukoms) demokratišką Lietuvą. Šūkiei pasirodė esą demagogiški. Ir tik 1999 metais pavyko priimti pirmąją Liustracijos įstatymą. Deja, kompromisinį ir konformistišką, kuriame buvo užprogramuotas neveiknumas.

2007 metais Seimo priimtas radikalesnės Liustracijos įstatymo pataisas prezidentas V.Adamkus vetavo, dėl tariamai galimų žmogaus teisių pažeidimų. Esą po 17 metų nepriklausomybės kolaborantai valstybei grėsmės nekelia. Parlamentinis VSD veiklos tyrimas parodė, kad toks įsitikinimas buvo klaidingas.

Dabar yra rengiami du nauji Liustracijos įstatymo projekto variantai. Juose numatoma steigti nuo VSD nepriklausomą, iš biudžeto finansuojamą Liustracijos komisiją ir liustraciją užbaigti iki 2012 metų pabaigos. Viena variante numatoma visus neprisipažinusius slaptuosius agentus pavišinti, jų veiklos apribojimų nepratęsti ir tuo procesą užbaigti. Kaip parodė praktika, buvę kolaborantai gėdos jausmo neturi ir net išviešinti skverbiasi į aukštas valstybės tarnybos pareigas. O aukščiausi valstybės vadovai dangsto juos ir globoja, tvirtindami: „Aš juo pasitikiu“.

Todėl ruošiamas ir kitas projekto variantas, kuriame numatomas pavišėjimas ne tik slaptų, bet visų buvusių KGB bendradarbių, ir dar dešimčiai metų

pratešiamas darbo atsakingose valstybės tarnybos pareigose ribojimas. Tame nėra nieko naujo, nes tokie veiklos apribojimų pratęsimai yra buvę ir kitose postkomunistinėse valstybėse. Šiame Liustracijos pirmininko, teisės profesoriaus Algimanto Urmono rengiamame variante yra keletas naujų nuostatų, stiprinančių Liustracijos komisijos galias teisminiuose ginčiuose, suteikiama įrodymų pripažinimo teisė. Agento raštiškas pasižadėjimas bendradarbiauti su KGB nelaikomas vieninteliu svarbiu bendradarbiavimo įrodymu. Dėl ko teismai dažnai išteisindavo slaptuosius agentus. Be to šiame variante siūloma atnaujinti desovietizacijos procesą, t. y. registruoti buvusius aukštus LKP funkcionierius ir jiems taikyti veiklos apribojimus. Deja, abiejuose variantuose kol kas nėra nuostatų apie KGB rezervistų registravimą ir jų darbo valstybės tarnyboje apribojimus. Laisvės kovų dalyviai ir tremtiniai ryžtingai remia prof. A. Urmono projektą. Jis turi būti įregistruotas Seime. Dar šioje Seimo pavasario sesijoje turėtų paaiškėti galutinis projekto variantas. Galbūt jis bus priimtas.

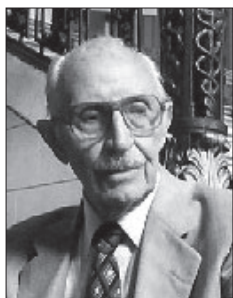
Valstybės gyvenimo desovietizacijos būtinybę pabrėžė Lietuvos partizanų vadai savo 1949 m. vasario 16 d. Deklaracijoje. Jos nuostatose rašoma, kad atstatytoje Lietuvos valstybėje lygias piliečių teises

turės tik asmenys, neprasikaltę lietuvių tautos interesams. Komunistų partija, kaip diktatūrinė, nebus laikoma teisine partija. Asmenys, bendradarbiavę su priešu ar susitepę išdavystėmis stos prieš Lietuvos Teismą. Valstybė globos nukentėjusius išsilaisvinimo kovose asmenis. Reformos turi būti vykdomos pačioje nepriklausomo gyvenimo pradžioje. O jos per 19 Nepriklausomybės metų vis dar nebaigtos arba net nepradėtos.

Kiekvienas galime suvokti, kad dar ne visi partizanų priesakai įvykdyti. Jei jie būtų įvykdyti, tai gyventume gal dar ne taip, kaip gyvena danai, bet bent jau taip, kaip gyvena slovėnai. Svarbiausia, kad turėtume mažiau korupcijos, monopolijų ir klanų įtakos šalies gyvenimui. Bent jau neturėtume nesibaigiančių problemų su jaunimo tautiniu patriotiniu ugdymu, kai nuoširdžiai dirbantys mokytojai kartais patenka į direktorių nemalonę dėl tariamo politizavimo ar nacionalizmo. Kažin, ar tik ne sąmoningai painiojamos patriotizmo ir tautiškumo sąvokos su politikavimu ar net šovinizmu?

Vis delsiame, abejojame, atidėliojame. O reikia ryžtis ir imti daryti tautai reikalingus darbus. „Kad nesupelytum ir neitum į kapą be likusio ženklų, kad žmogumi buvęs“. [V. Kudirka]

Vinco Kudirkos Lietuva

Vilius Bražėnas

150-ji Tautos Kėlėjo Vinco Kudirkos Jubiliejų gruodžio 30-ją atšvenčiau viename iš Lietuvos daugelio kultūros, šiuo atveju – muzikos traukos centrų – Stasio Vainiūno Namuose, Vilniuje. Tik po to prisiminiau, jog jau esu dalyvavęs viename jominėjime

prieš 65 metus.

Tai buvo V. Kudirkos minėjimas nacinės Vokietijos okupacijos metais. Todėl jis vyko literatūros vakaro priedangoje, nekalta tema: „Lietuvių jumoras – nuo Kudirkos iki šiandien“. Okupantui kandus Kudirkos humoras tiko ir tada. 1943 m. tauta gyveno prislopintos vilties nuotaikoje. Buvo aišku, kad Vokietija pralaimi karą. Amerikai į jį įsikišus ir su Anglija paskelbus „Atlanto Chartą“ apie tautų apsisprendimo teisę, buvo „aišku“, nebus ir Sovietų okupacijos. Tada nežinojome apie nusikalstamą globalistų melą ir laisvės išdavystę.

V. Kudirkos humoro kūrinius skaitė dramos aktoriai. To meto humorui atstovavo bene trys feljetonistai. Tarp jų – ir plačiai skaitomas „Bražvilis“. Reiškia, tada Vincą Kudirką pagerbiau būdamas kultūrinin-

ku – rašytoju. Taip keičiasi laikai. Tad, dalyvavimas Vinco Kudirkos minėjime Vilniuje, man buvo lyg grįžimas „atgal į kultūrą“, į koncertų, literatūros vakarų meno žvaigždyno dienas. Namų vadovo muzikologo Vaclovo Juodpusio buvau pristatytas kaip „visuomenės veikėjas ir dainininkas“. Kaip toksai, lyg patekęs į kultūrinę planetą, atsistoju prieš jos „gyventojus“ ir, drauge su jais, prieš išbandytais talentais daugiau šakų Vinco Kudirkos asmeninį ažuolą.

Komunizmo esmę pažįstančiam istorijos stebėtojiui dalinai galima įsijausti į dvasinę kančią melo kultūroje. Tačiau V. Kudirkos laikus atstatyti šių dienų mąstytojiui gal būtų įmanoma jam esant genijumi, turinčiam tiesioginį ryšį su mąstysenos kūrėju – Dievu. Kudirkos laikų inteligentai, kiek jų tebuvo, galėjo tautą šviesti tik prasiveržę pro storą lietuvių tautos lenkinimo, rusinimo ir prievartinio temdymo plūtą, tik savomis, stipriomis misijonieriškomis jėgomis. Jie juk neturėjo atramos į vos 22-ųjų metų savivaldą su tautiniu jaunimo auklėjimu. Tokią atramą lietuviai inteligentai turėjo šviesdami tautą pasipriešinimui sovietinių ir nacinių okupacijų laikais.

Tad belieka stebėtis ir didžiulotis iš 120 metų carų Rusijos sprespaudos pakilusios Vinco Kudir-

kos dienų, mūsų tautos inteligentais ir net beraščiais kovingos dvasios kaimiečiais. Tada jie neturėjo nei patriotizmo atramos, nei grįžimo „atgal į kultūrą“ prabangos, ką turi šių dienų bendražygiai įvairiuose tautinės kovos frontuose. Dabar ir „kultūros planetos piliečiai“ savo sparnus platokai skleidžia. Prieš renginį turėjau laiko Vainiūno namuose pasižvalgyti, kaip muziejuje. Akis patraukė V. Juodpusio net trys knygos: 784 puslapių veikalas „Čiurlionio Ansamblis 1949 – 1991“, 528 psl. Knyga „Tai Buvo... muzikinės kultūros atspindžiai“, ir savotiškas „2008 Muzikos Kalendorius“, kiekvieną metų dieną paminintis muzikinių įvykių jubiliejų. Tai parodo, kad muzikologas V. Juodpusis yra ir rašytojas. Tokiais „keleriopais“ yra ir daugelis kitų mano sutiktų „Lietuvai gyvų“ veikėjų. Tad talentų „lobių skrynią“ užtiksimė pasekė į jo „lobių salą“ kiekvieną profesijos ar kūrybos, ir net politikos, „piratą“.

Akivaizdu, jog nežiūrint daugiamečio dvasinio prievartavimo, ir šiandien Vinco Kudirkos Lietuva yra didžiulė talento lobių sala pasaulio dvasinėje jūroje. Tik tolygiai akivaizdu, kad per mažai įvairių sričių talentingųjų seka Vincą Kudirką – atlikti tautos švietėjų pareigą. Paskaitų kelionėse po Ameriką klausytojams primindavau Tomo Džefersono išpėjimą: „Jei tauta tikisi būti neapsišvietusia („ignorant“)

ir laisva, tikisi to, ko niekad nėra buvę ir nebus“. Tai tinka ir mums šiandien. Apdovanotieji žinių šviesa, turi būti švyturiais skleidžiančiais tautinę, patriotinę, religinę, pilietinę, kultūrinę, pareigos šviesą, nurodančiais saugų kelią į laisvės uostą tamsoje paklydusiems dvasiniams jūreiviams.

Tam mus įpareigoja vien tik Lietuvos Himno žodžiai, kurie yra V. Kudirkos Tautinis Dekalogas. Veik kiekviename sakinyje yra įpareigojimas „Lietuvai Tėvynei“ – „Didvyrių žemei“, dirbti, kad joje būtų „ir tiesa ir šviesa“. Tėvynės vaikams („Tavo vaikai“) nurodoma, kokiais „takais“ eiti, būti „saulės“ saulutėmis, kurios „tamsumas prašalina“. Nė vienos užuominos, jog tai nėra Himną giedančių patriotų, o kieno nors kito, įvykdysiančio patrioto pareigą. Aiškiau negali būti.

Deja, tai galioja ir laikinai „atgal į kultūrą“ grįžusiems „visuomenės veikėjams“, ar kaip jie besivadinėtų. Vincas Kudirka savo pavyzdžiu tokiems sako: neužsibūk kultūroje. Gali pasmuikuoti, gali eiles parašyti ar muzikos veikalą sukurti, gali ir privalai savo profesinį darbą gerai atlikti, bet to negana. Virš visa to svarbiausia – rask būdų atlikti pareigą Lietuvai Tėvynei ir jos vaikams.

Kad neišeitum „be likusio ženklų, kad žmogumi buvęs“.

„Varpas“ pristato

Lietuvos istorijos tragiškojo tarpsnio atspindžiai

Lietuvos aviacijos patriarchas, dimisijos pulkininkas leitenantas Viktoras Ašmenskas, kuriam š. m. vasario 19 d. sukako 97-eri, tebėra darbingas, nelinkęs į tūnojamą, nes dar ne viskas, ką išsaugojo atmintis, ne viskas, kas rūpi šiam Lietuvos metraštininkui, ką išsaugojo valstybės ir asmeniniai archyvai išnagrinėta, užfiksuota. Ne veltui garsus psichologas teigė, kad pensinis amžius – išminties aušra (būna dar rytas, diena ir vakaras – toluoje). Ne dėl sveikatos stokos ar amžiaus pasitraukęs iki pensinio amžiaus nuo lėktuvo vairų, šis garbingas lakūnas sulaukė garbaus amžiaus, o, Lietuvai atgavus Nepriklausomybę, pasinėrė į tragiškosios Lietuvos istorijos tarpsnį, kurią pats liudija prisiminimais, geba profesionaliai analizuoti archyvinę medžiagą. Dokumentuoti faktai, įvykių analizė, nepaneigiamos logiškos išvados, gerai įvaldytos V. Ašmensko plunksnos dėka, randasi atspindžiu Lietuvos istorijai priklausančiuose puslapiuose.

1997 m. pasirodė 488 puslapių V. Ašmensko monografija „Generolas Vėtra“ apie Jono Noreikos, teisininko, prozininko novelisto, publicisto, antinacis-

tinio ir antisovietinio pagrindžio dalyvio, Lietuvos tautinės tarybos įkūrėjo gyvenimą veiklą, žemiškos jo kelionės pabaigą Tuskulėnuose bei kitų tarybos narių likimus

Savo prisiminimus, ne kiek apie save kaip politinį kalinį, o apie kartu kalėjusius jaunuolius, apie Lietuvos patriotų, dirbusių sovietinio saugumo struktūroje, veiklą ir tragišką likimą, V. Ašmenskas aprašė 2006 m. išleistoje 232 psl. knygoje „KGB spąstuose“.

Pernai išleistas pataisytas V. Ašmensko knygos (330 psl. su 20 psl. priedu) „Didžiosios tautos aukos“ (pirmoji laida – 2006 m), kurioje autorius, argumentuodamas autentiškais dokumentais, supažindina su

dviem charakteringiausiomis politinėmis (aštuoniolikos ir penkiolikos) grupinėmis byloms ir LAF štabo žūties byla, supažindina su žiaurumais, kuriuos kalėjimuose, lageriuose, tremtyje patyrė iškilūs Lietuvos veikėjai pirmosios sovietų okupacijos metais, nors jie buvo išvežti be teismo, kalinti, žudyti.

Lakūnas veteranas, rašytojas savo visuomeniškumu yra sektinas pavyzdys dabartinei inteligentijai; jis pakviestas mielai susitinka su jaunimu, yra valstybinių švenčių, minėjimų dalyvis, gyvu žodžiu liudija vos ne šimtmečio senumo Lietuvos įvykius, nuotaikas.

Už nuopelnus Lietuvai ir Lietuvos sportinei aviacijai Viktoras Ašmenskas 1996 metais apdovanotas Didžiojo Lietuvos kunigaikščio Gedimino ordino I laipsnio medaliu, 1993 m. – Dariaus ir Girėno medaliu, 1999 m. – Kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, 1994 m. – Tarptautinės aeronautikos federacijos medaliu „Už nuopelnus aviacijos sportui“, 2002 m. – garbės ženklu „Plieno sparnai“.

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga ir „Varpo“ redakcija linki Viktorui Ašmenskui per Aukščiausiojo malonę geriausios kloties.

1949 m. Deklaracijos ir Jono Žemaičio sukaktims

2009 m, kovo 12 d. Seimas priėmė deklaraciją pripažįstančią, kad nuo 1949 metų vasario 16 dienos LLKS Tarybos Deklaracijos priėmimo iki Jono Žemaičio-Vytauto mirties, 1954 metų lapkričio 26 dienos, LLKS Tarybos Prezidiumo pirmininkas J. Žemaitis buvo kovojančios prieš okupaciją Lietuvos valstybės vadovas, faktiškai vykdęs Respublikos Prezidento pareigas. Šis istorinės tiesos atstatymo aktas formaliai įteisino tai, ką pilietiškai susipratusi patriotinė Lietuvos visuomenė buvo pripažinusi nuo 1949 m. vasario 16 d.

Š. m. kovo 15 d. sukako J. Žemaičio gimimo šimtmetis.

Dar prieš kovo 12 d. Seimo Deklaraciją pasirodė Petro Girdzijauskio knyga „Partizanų išrinktas Lietuvos prezidentas“. Šios knygos autorius anuomet įvykusius prezidento rinkimus knygoje atskleidė detalai, nušvietė būsimą prezidento vienijančią veiklą paruošiant ginkluotą pasipriešinimą sovietinei okupacijai, apžvelgė kitų „karo po karo“ vadų kovas, žūti, jų atminimo įamžinimą.

1949 metų Deklaracijos paskelbimo 60-mečio ir J. Žemaičio šimtmečio proga LLKS nario Petro Girdzijauskio knygą tūkstančio egzempliorių tiražu 160-ties puslapių knygą išleido spaustuvė „Morkūnas ir Ko“. Knyga iliustruota nuotraukomis iš Genocido aukų muziejaus, interneto ir asmeninių autoriaus archyvų.

Knygos autorius drauge su kitais gimnazistais patriotais jau anuomet palaikė ryšius su partizanais, talkino jų ryšiams su visuomene, daugelį pažinojo asmeniškai. 1946 - 1947 m. mokslo metais Eržvilko gimnazijoje jaunimo pagrindis organizavo „Atžalyno“ ir „Varpo“ leidybą bei platinimą Eržvilko apylinkėse. Petras Girdzijauskas, platinęs šią spaudą, Jurbarko saugumo 1949 m. buvo suimtas, bandomas užverbuoti, tačiau bandymui nepavykus, nuteistas kaip nepilnametis tik 5 metams.

Patriotinė veikla gimnazijoje, pirmasis ir pakartotinas areštas, pažintys su nuteistaisiais laisvės kovotojais, Mordovijos lageriai, darbas Lietuvos Gyventojų Genocido ir Rezistencijos Tyrimo Centre bei publicistinė patirtis, dvi sutampančios sukaktys lėmė taip reikalingos visuomenei, ypač jaunimui, knygos gimimą.

Knygos viršelį

Velykų pirmą dieną „Trimito“ dirigentas Romas Balčiūnas, žemišką kelionę baigęs su dirigento lazdele rankoje bažnyčioje, išėjo į Amžinybę. Amžinoji Šviesa jam tešviečia. Nuoširdžiai užjaučiame artimuosius ir „Trimitą“.

*Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
„Varpo“ redakcija*

Nuoširdžiai užjaučiame žurnalistą Petrą Katiną dėl skaudžios netekties, jo mylimos žmonos mirties.

*Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga
„Varpo“ redakcija*

Kražių gimnazijos pirmai laidai – 60 metų

LLKS leidinys „Laisvės balsas“

Soc. m. dr. Juozas Parnarauskas

Kražiai – nedidelis Žemaitijos miestelis, šiuo metu turintis tik apie 800 gyventojų, bet gali pelnytai didžiulius garbinga praeitimi. Čia buvo Žygimanto Kęstutaičio valdos, nuo 1556 metų Kražius valdė Kęsgaila, o 1559 metais Mikalojus Juodasis pastatydino pilį.

Tai jis energingiausiai priešinosi lenkų rengiamai Liublino unijai, aiškino, kad tokia unija – Lietuvos valstybingumo sužlugdymas. Tik jam mirus, Lietuvos bajorams geidžiant tokių laisvių, kokias turėjo Lenkijos bajorai, unija buvo sudaryta.

1614 m. Kražiuose įsteigtoje Jėzuitų kolegijoje – pirmojoje Žemaitijoje aukštesniojoje mokykloje mokėsi ir dirbo A. Vijukas-Kojelavičius, M. Valančius, A. ir J. Juškos, M. K. Serbievijus, D. Poška, S. Stanevičius. Kražius išgarsino ir žemaičių drąsa priešinantis caro žandams bei kazokams 1893 metais bei dar didesnio masto pasipriešinimas sovietinei okupacijai.

1944 m. rudenį Kražiuose išsirūpintas leidimas steigti gimnaziją, kurios pirmoji, dvidešimties abiturientų laida išėjo 1949 metais. Ne visi gavome brandos atestatus. Bronius Ungaila žuvo partizanų gretose, Stasys Gedvilas tapo partizanų Vakarų srities štabo nariu, du mūsų bendraklasiai 1948 m.

Vasaros virtuvė, kurioje buvo įrengta Žemaičių apygardos partizanų spaustuovė

buvo išvežti į Sibiro katorgą. J. Gaidamavičius, V. Misevičius, J. Parnarauskas, T. Baldauskaitė, O. Vertelytė, S. Gečaitė ir seserys Elena, Vanda ir Jadvyga Rakauskaitės palaikė ryšius su V. Mantvydo-Zemaičio partizana. Žodžiu, pusė klasės abiturientų rėmė partizanus, platino jų spaudą, miestelyje lipdė partizanų atsišaukimus. Žemaičių partizanų apygarda leido laikraštėlį „Laisvės balsas“. Laikraštelyje skaitydavome Aušrės, Lidijos, Danguolės, Draugės turiningus, sklandžiai eiliuotus, gilia patriotine dvasia dvelkiančius eilėraščius. Tik Lietuvai ištrūkus iš Kremliaus jungo sužinojome, kad tų eilėraščių autorė – mūsų klasiokė – Vanda Rakauskaitė, vėliau dirbusi mokytoja, dabar Šiauliuose gyvenanti pensininkė.

Kražių gimnazijos abiturientų laidos 60-metį minint, malonu prisiminti, kad mažo miestelio moksleiviai ištikimai tarnavo Tėvynei. Malonu matyti garbingoje mokyklos stendo vietoje Vyčio kryžiaus ordino kavalierių, antros laidos abiturientą Juozą Lukšį, kaip patriotiškumo pavyzdį dabartiniam moksleiviams.

VARPAS

Leistas politkalinių sovietinės koncentracijos stovylose: 1955 m. Vorkutoje ir 1957 m. Intoje, nuo 1975 m. iki 1989 m. – pogrindyje Lietuvoje. Atkurtas 1996 m. vasario mėn.

Leidėjai Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga, SL 22 09, ISSN 1648-0244.

Adresas: Architektų g. 14-60, tel. 244-46-19

Architektų g. 8-4, tel. 244-21-57. LT-04210 Vilnius.

Redaguoja redakcinė kolegija. Numerio dailininkė ir dizainerė Neringa Motiejūnaitė. Bendradarbiams honoraras nemokamas. Straipsnių turinys nebūtinai turi sutapti su redakcijos nuomone, straipsniai ir nuotraukos nekomentuojami ir negražinami.

175-ojo „Varpo“ numerio redaktorius – Algimantas Zolubas. Skaitykite „VARPA“ internete: www.lrs.lt, Paieška (interneto svetainėje įrašyti: VARPAS).

Lietuvos Laisvės Kovotojų Sąjunga (kodas 191913666)

Atsiskaitomoji sąskaita AB Bankas Swedbank, AB;

Sąskaita Nr. LT62 7300 0100 02492325

Išleido ir spausdino „Petro ofsetas“. Žalgirio g. 90, Vilnius.

Tiražas 1000 vnt.

Aukos VARPUI

Už aukas „Varpui“ dėkojame:

M. Janėnaitei – 10 Lt, V. Razukui – 10 Lt, J. Kojelienei – 10 Lt, A. Valeikienei 20 Lt, A. Šušai – 20 Lt, J. Norkui 20 Lt, S. Bakšienei – 20 Lt, V. Masikonui – 20 Lt, A. Radikienei – 100 Lt, A. Červinskui – 10 Lt, O. ir Z. Vašatkevičiams – 20 Lt, A. Mažeikiui – 20 Lt, S. Marčiukaičiui – 50 Lt, R. Pukeniui – 50 Lt, N. Sadūnaitei – 20 Lt, P. Šauliui – 20 Lt, V. Baubliui – 200 Lt, D. Žemaitienei – 50 Lt, J. Miliušienei – 50 Lt, G. Kraponui 100 Lt, M. ir J. Sadūnams – 30 Lt, R. Skeiviui – 20 Lt, V. Lapėnienėi iš Reškutėnų – 20 Lt, L. Bartkienei – 20 Lt, A. Mirončikienei – 10 Lt, V. Liepaitei – 20 Lt, V. Masikonui – 10 Lt, G. Kaubriui 20 Lt, E. Svilienei (Vokietija) – 100 Lt, A. V. Kramiliui (Australija) – 200 Lt pervedimu į LLKS sąskaitą, Lietuvos partizanų globos fondui (JAV) – 300 USD čekis.

Dėkojame už pervestus 2 proc. nuo pajamų mokesčio.

Už nuotraukas dėkojame: Edvardui Burokui, dr. Juozui Parnarauskui.

LLKS paskelbė nuostatą: „Kur bebūtų lietuvis – ten dalelė Lietuvos“
LiJOT tinka nustata: „Kur lietuvis ar jo kapas – ten dalelė Lietuvos“

Skelbiama projekto „Misija Sibiras'09“ dalyvių atranka!

Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT) šiais metais vėl rengia jaunimo patriotizmo ir patriotizmo skatinimo projektą „Misija Sibiras'09“ ir **skelbia DALYVIŲ ATRANKĄ!** Atranka vyks dviem etapais: iš užpildytų anketų bus atrinkta grupė žmonių, kuri išsiruoš į bandomąjį žygį Lietuvoje. Jį įveikę jaunuoliai vasaros pabaigoje vyks į sudėtingą ir daug išbandymų žadančią ekspediciją po lietuvių tremties ir įkalinimo vietas.

Visi norintys dalyvauti projekte „Misija Sibiras'09“ privalo užpildyti atrankos anketą, kuri skelbiama projekto tinklapyje internete www.misijasibiras.lt. **Atranka vyks iki gegužės 18 dienų.** Anketas kviečiami pildyti visi jauni žmonės, galintys pagrįstai motyvuoti savo norą vykti į ekspediciją ir atsakingai prisidėti prie projekto tikslų įgyvendinimo bei jos rezultatų viešinimo. Didžiąją laiko dalį dalyviai gyvens palapinėse, laukinės gamtos sąlygomis, daugybę kilometrų keliaus pėsčiomis, kartu su savimi nešdami kuprines.

„Pagrindinis projekto „Misija Sibiras'09“ tikslas – parodyti, kad jaunimas Lietuvoje yra patriotiškas.“ – sako LiJOT prezidentas Šarūnas Frolenko. LiJOT jau surengė 5 sėkmingas ekspedicijas į Sibirą 2006–2008 m. Ekspedicijų metu jaunimas sutvarkė apie 50 lietuviškų kapinių, susitiko su ten gyvenančiomis lietuvių bendruomenėmis. Susipažintis su ankstesnių metų projektų rezultatais galima tinklapyje www.misijasibiras.lt.

Projekto organizatoriai: Lietuvos jaunimo organizacijų taryba (LiJOT) – 1992 m. įkurta didžiausia nevyriausybių jaunimo organizacijų sąjunga Lietuvoje, vienijanti 59 nacionalines jaunimo organizacijas ir regionines jaunimo organizacijų sąjungas.

Globėjai: Prezidentas Algirdas Brazauskas ir prof. Europos parlamento narys Vytautas Landsbergis.

Papildoma informacija:

Laura Tyrylytė, Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos (LiJOT) ryšių su visuomene koordinatore

Tel.: 8 676 78229 El. paštas: informacija@lijot.lt www.misijasibiras.lt www.lijot.lt

Posmai iš Lietuvos nakties

Vanda
Rakauskaitė

Skambėk, lyra!

Suskambėk, tylioji lyra,
Lietuvos nakties laukų,
Kai ant tavo stygų byra
Skaudžios ašaros vaikų.

Suskambėk aidais švelniausiais
Ir paguodos, ir vilties.
Ir išskambink, kad ateisias
Didis rytas ateities,

Kad ateisias didis rytas
Nemuno žaliu krantu,
Laisvės rūbu parėdytas,
Saule nešinas kartu.

Suskambėk viltim, o lyra,
Po žalių beržų kasa,
Kai ant tavo stygų byra
Skausmo gyvojo rasa.

Antanas Ruškys,
tautodailininkas,
kryždirbys, poetas

Kryždirbio posmai

Mano pasaulis

Aš medyje eiles išdrožt galiu,
Ten atradau pasaulį tau ir sau.
Vargus, skausmus skobiau peiliu –
Taip širdį kenčiančią vis raminau.

Pasauli, tu žavingas ir grakštus,
Tave kadais aš tokį pamilau,
O meilės eleksyras toks gardus,
Kad jį begerdamas net pasenau.

Bet žemė mūs ir budelių pagimdė,
Išplėšti Laisvę mūsų jie norėjo,
Vis pragaro bedugnėn taką grindė;
Jie nekentė žmogaus ir Dievo nemylėjo.

Ir aš jų pasmerktas buvau.
Tik pragarui išskobti medžio neradau,
Tad atsikvėpęs skausmą dainavau,
Į baltą lapą viską surašiau.

Ir kai pasaulis senas man atrodys,
Pavargs ir kūnas ir galva,
Tavy išskobsiu paskutinį žodį –
„Tėvyne mano, Lietuva!“

LLKS suvažiavimo akimirkos

Išnešamos gėlės ant žuvusių laisvės kovotojų kapų

Priimami nauji nariai

Apie nuveiktus darbus kalba LLKS valdybos pirmininkas Jonas Burokas

Suvažiavimą sveikina Užsienio reikalų ministras Vygaudas Ušackas

Tarp apdovanotųjų ordinu – partizanas Vytas Masikonis

Suvažiavimą pasveikinęs profesorius Vytautas Landsbergis buvo pagerbtas apdovanojimais

Dalyviai gėrėjosi vyrų choro „Seni draugai“ dainomis